

Zdravlje u Međimurskoj županiji

Pokrenimo zajednicu u prevenciji ovisničkih ponašanja mladih

Diana Uvodić-Đurić¹, Andreja Zadravec Baranašić²

1 Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

2 Osnovna škola Štrigova

Sažetak

Prošireni tim za zdravlje Međimurske županije za prioritet: Pušenje i prekomjerno pijenje alkohola u mladima

Ključne riječi: ovisnost, rizično ponašanje, lokalna zajednica, udruge, mladi i djeca

Uvod

Rizično ponašanje mladih povezano s konzumiranjem cigareta, alkohola i drugih psihoaktivnih sredstava javlja se kao sve izraženiji javnozdravstveni i sociološki problem kako u cijeloj Hrvatskoj, tako i u našoj županiji jer zadire u zdravlje dijela populacije u najosjetljivijoj fazi razvoja, a to su adolescenti.

Nakon provedenog kvalitativnog istraživanja pijenja alkohola među mladima naše županije u Mjesecu borbe protiv ovisnosti 2006. godine, Prošireni tim za zdravlje za prioritet prekomjerno pijenje i pušenje u mladima inicirao je i proveo i kvantitativno istraživanje o stavovima i navikama te korištenju sredstava ovisnosti među djecom i mladima.

Jednim i drugim istraživanjem obuhvatili smo učenike 7. i 8. razreda osnovnih te 2. razreda srednjih škola. Cilj naših istraživanja bio je utvrditi kako razmišljaju mladi u našoj županiji, koriste li sredstva ovisnosti u jednakoj mjeri kao i drugdje u Hrvatskoj te kako objašnjavaju razloge takvog ponašanja. Namjera nam je bila identificirati najčešće rizične, ali i zaštitne činitelje koji dovode do određenog ponašanja, kao prvi korak u planiranju rješavanja problema.

Najvažniji ciljevi jednog i drugog istraživanja koja **nikako ne bi smjela biti sama sebi svrha**, bili su nam uz sprečavanje i smanjenje zlorabe alkohola, cigareta i drugih sredstava ovisnosti i podizanje opće svijesti i informiranje javnosti o štetnim posljedicama konzumiranja sredstava ovisnosti.

Što nam se iz rezultata oba istraživanja nametnulo kao najalarmantnije ?

1. Još uvijek veliki broj srednjoškolaca, a posebno srednjoškolki nije uključeno u nikakve vanškolske sportske aktivnosti, naime čak 60,9% ispitanih djevojaka 2. razreda srednje škole se rijetko bavi ili se uopće ne bavi sportsko-rekreativnim aktivnostima, a samo ih 10,6% redovito trenira u nekom klubu.

Među mladima koji su se izjasnili da piju alkohol većina se izjasnila da se bavi nekim sportom te smo se susreli s činjenicom da bavljenje sportom nije automatski zaštitni faktor od rizičnih ponašanja, nego da je potrebno znanje i angažiranje trenera i voditelja sportskih udruga.

Naime, djeca izjavljuju da im se u klubu alkohol ne nudi, ali često piju nakon treninga, naravno bez znanja trenera o tome. Svjedoci su da starije ekipe pobjedu slave uz "gajbu pive", a neki znaju i na utakmicu doći već pijani. Pijenje alkohola češće je uz ekipe sportove, najčešće se spominjao nogomet i rukomet.

Neophodno je dakle steći bolji uvid u vanškolske aktivnosti mladih i omogućiti im nove, zanimljivije i privlačnije sadržaje.

2. Mladi naše županije veoma rano započinju s večernjim izlascima (prosječna dob prvih večernjih izlazaka je 13,6 god), a mnogi među njima navode da nemaju ograničene izlaske. **Naime, čak 9,4% ispitanih dječaka i 4,6% ispitanih djevojčica 7. i 8. razreda ostaju vani duže od ponoći, a još je poraznije da 8,4% dječaka i 3,5% djevojčica uopće nemaju ograničene izlaske!** Premda svaki izlazak ne znači i rizično ponašanje, ipak se većina rizičnih ponašanja veže uz večernje izlaske mladih, neophodna je suradnja roditelja.

3. Pijenje alkohola u sve ranijoj dobi i to čak s namjerom da se napije najizraženiji je način korištenja sredstava ovisnosti u naše djece i mladih.

Alarmantan je podatak da čak 76,3 % mladića u 2. razredu srednje škole i 66,2 % djevojaka pije alkohol redovito, dakle više puta mjesečno, svaki vikend ili čak svakodnevno, a tri puta i više u životu je bilo pijano 66,3 % mladića i 47,7 % djevojaka što se nikako ne može smatrati slučajnim opijanjem nego se svrstava u rizično ponašanje, neophodan rad s mladima.

4. Korištenje ilegalnih sredstava ovisnosti puno je manje zastupljeno što se slaže s navodima iz literature da mladi koji postanu ovisnici o ilegalnim drogama najčešće ispadnu iz školskog sustava, ali su naši ispitanici sva sredstva za koja smo ih pitali, osim LSD, probali barem jednom, a najzastupljenije je bilo korištenje sredstava za smirenje, inhalacijskih sredstava i marihuana.

5. Mladi navode da su im lako dostupna alkoholna pića i cigarete, a i za ilegalna sredstva navode da ih uglavnom mogu lako nabaviti.

Za uspješno rješavanje ovog problema neophodno je pokrenuti i angažirati sve segmente društvene zajednice. Na prvom mjestu ističemo rad s roditeljima koji se i sami izjašnjavaju kao nemoćni i bez dovoljno znanja i utjecaja na ponašanje svoje djece. Važno je i osigurati provedbu zakonskih odredbi o zabrani prodaje cigareta i alkohola maloljetnicima, te represivnim i drugim mjerama smanjiti dostupnost ostalih sredstava ovisnosti, što nije moguće bez uključivanja šire društvene zajednice, a u cijelom procesu promjena mladi moraju biti uključeni na adekvatan način.

Ciljevi projekta:

- sprečavanje i smanjenje zlorabe alkohola, cigareta i drugih sredstava ovisnosti,
- podizanje opće svijesti i informiranje javnosti o štetnim posljedicama konzumiranja sredstava ovisnosti.
- smanjenje obolijevanja, smrtnosti i opterećenja bolešću povezanih s ovisničkim ponašanjem,
- smanjenje broja nesreća, naročito u prometu,
- smanjenje pojave društvenih poremećaja, raspada obitelji i nasilja u obitelji,
- zaštita zdravlja mladih kroz promicanje zdravih stilova života i promicanje duševnog zdravlja.

Predviđene mjere intervencije :

1. Formiranje stručnih timova za edukaciju roditelja, predstavnika sportskih udruga, ali i drugih udruga koje okupljaju mlade, predstavnika lokalne vlasti i Savjeta mladih, predstavnika medija,
2. Organizacija i provođenje edukacije **u svim općinama i gradovima naše županije** za gore navedene ciljne grupe,
3. Preko voditelja školskih preventivnih programa organizirati aktivnosti djece na izradi promotivnih edukacijskih materijala **u svim osnovnim i srednjim školama**, a u Mjesecu borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti organizirati tiskanje najboljih radova i javnu podjelu u svim mjestima u županiji.

Potrebno je djelovanje tima usmjeriti na lokalnu zajednicu i njene sudionike pa se edukacija organizirala i provodila u svih 25 jedinica lokalne samouprave u našoj županiji (22 općine i 3 grada).

Voditeljica projekta bila je Andreja Zadravec Baranašić, dipl. soc. pedagog, a nositelj projekta je bila Osnovna škola Štrigova.

Projekt se provodio od 9. mj. 2008. do 5. mj. 2009. godine. Započeli smo u 9. mjesecu s formiranjem stručnog tima kojeg su činili

predstavnicima policije, socijalni pedagog, sociolog, liječnice školske medicine iz Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije te stručni djelatnici u klubovima liječenih alkoholičara u mjestima u kojima klubovi djeluju. Članovi stručnog tima pristupili su planiranju aktivnosti i pronalaženju najboljeg modela aktivnog oblika rada s djecom, mladima i odraslima zajedno.

Dinamika provedbe:

Ciklus okruglih stolova na koje su bili pozivani predstavnici roditelja, učitelja i odgajatelja, voditelji sportskih i drugih udruga koje se bave mladima, vlasnici trgovina i kafića, predstavnici lokalne vlasti, predstavnici Savjeta i Vijeća mladih, te predstavnici medija održao se u dva dijela:

- jesenskom (rujan-studen) i
- proljetnom (veljača- travanj).

Okrugli stol uvijek je započinjao kratkim motivacijskim predavanjima članova tima koja su imala namjeru upoznati sve sudionike s veličinom i oblikom problema i u interaktivnom radu predložiti i tražiti najbolje načine za njegovo rješavanje.

Obzirom da se tijekom navedenih mjeseci tjedno događao najmanje jedan okrugli stol u nekom gradu ili općini, a svi su bili jako dobro najprije najavljeni, a zatim i zabilježeni u medijima, postigao se postavljeni cilj senzibiliziranja javnosti. Zabilježena je različita posjećenost ovih skupova od onih izuzetno dobro posjećenih do skupova sa slabijim odazivom, prosječno se zabilježilo sudjelovanje oko 20 sudionika.

Istovremeno su se u školama u organizaciji voditelja školskih preventivnih programa odvijale kreativne radionice s djecom i mladima na kojima su se izrađivali promotivni materijali na temu štetnosti sredstava ovisnosti.

Cilj je bio potaknuti djecu da riječju i slikom izraze svoje znanje o štetnosti sredstava ovisnosti. U Mjesecu borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti djeca i mladi izašli su sa svojim materijalima na trgove i ulice svojih gradova i općina i animirali odrasle i dijelili im letke, značke, bedževe ili druge uratke.

Središnja javna tribina na kojoj su prikazani rezultati ovih aktivnosti održana je u administrativnom središtu županije u Čakovcu, a s tribine je još jednom poslan apel javnosti da se krene s mrtve točke i počne aktivnije sudjelovati u rješavanju problema.

Zaključak:

Na središnjoj tribini kao i na ostalim skupovima bilo je veoma zanimljivih i korisnih diskusija sudionika. Nепrestano je isticana uloga i odgovornost cijelog društva, ali je kao najvažnija ipak istaknuta uloga obitelji.

Nепrestano je isticana činjenica da to što živimo u društvu u kojem je pijenje alkohola, pa čak i prekomjerno pijenje društveno prihvatljivo ponašanje ne daje djeci i mladima nimalo pozitivan primjer. Također je isticana uloga represivnog aparata (policije i inspektorata) te veoma važna uloga medija koji nekritičnim reklamiranjem alkoholnih pića daju negativan primjer mladima i potiču ih na konzumiranje.

Pritisak vršnjačkih skupina, nesigurnost, dosada i nedostatak prostora u kojima bi umjesto u kafićima mogli sadržajnije provoditi slobodno vrijeme istaknuta je od strane mladih te je upućen apel lokalnim vlastima da nešto poduzmu u tom smjeru. S veseljem bilježim činjenicu da se u nekoliko općina nakon ovih skupova pronašao i uredio prostor za okupljanje mladih.

Na svim skupovima nепrestano je isticana uloga i odgovornost cijelog društva, ali je kao najvažnija ipak istaknuta uloga obitelji. Projektom „Pokrenimo zajednicu u prevenciji ovisničkih ponašanja mladih“ koji je proveden u svim općinama i gradovima županije informirani su i senzibilizirani na ovaj problem brojni akteri u pojavi prekomjernog pijenja mladih, a iz svih rasprava jasno se nametnulo da na prvom mjestu mora biti rad s roditeljima koji se i sami izjašnjavaju kao nemoćni i bez dovoljno znanja i utjecaja na ponašanje svoje djece pa je iduće godine nastavljeno s preventivnim aktivnostima kroz projekt edukacije roditelja «Najvažnija je obitelj».

Kontakt: Diana Uvodić-Đurić, dr.med., specijalist školske medicine
Djelatnost školske medicine
Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije
e-mail: diana.djuric-uvodic@zzjz-ck.hr